

УДК 373.3.016:811.161.2

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2022.3.15>

Наталія ТРЕТЯК

кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька обл., Україна, 32300

ORCID: 0000-0001-7421-7438

Олеся МАРТИНА

кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька обл., Україна, 32300

ORCID: 0000-0002-2829-5483

Бібліографічний опис статті: Третяк, Н., Мартіна, О. (2022). Формування комунікативно-мовленнєвої компетенції студентів під час вивчення дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)». *Acta Paedagogica Volynienses*, 3, 102–107, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.3.15>

**ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»**

У статті розглянуто проблему формування комунікативно-мовленнєвої компетенції студентів під час вивчення дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)»; проаналізовано проблему взаємозв'язку мови та культури мовлення майбутніх вчителів початкових класів та вихователів ЗДО. Обґрунтовано актуальність дослідження культури мовлення фахівців у даній сфері, адже фахівець з високим рівнем інтелекту є найвищою цінністю кожної країни, оскільки виступає рушійною силою у її творенні та розвитку. Сьогодення характеризується специфікою використання мови та відповідно певними умовами її функціонування. Отже, виникає потреба дослідження мови як засобу спілкування в процесі професійної підготовки, її використання в різних професійно-виробничих ситуаціях; культури мовлення в освітній сфері; на виробництві та побуті. Виховання мовної особистості та реалізація вищезазначених завдань здійснюється під час вивчення дисциплін мовознавчого циклу, а саме: «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Теоретичні основи початкового курсу української мови», «Основи культури та техніки мовлення молодших школярів». За своїм змістом і спрямованістю культура мови завжди предметна, тобто впливає на людей так чи інакше. З духовної точки зору її можна вважати результатом людської діяльності, розвитку особистості через літературні твори, мистецтво тощо. Рівень мовленнєвої культури людини залежить від її обізнаності з національним мистецтвом, з історією культури свого народу. Отримуючи вищу освіту, студенти повинні підвищувати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень, демонструючи якості соціальної особистості. Уміння реалізовувати в різних ситуаціях професійного спілкування свою комунікативно-мовленнєву компетенцію – одна з найважливіших якостей освіченої людини. Культура мови фахівця формується через багатство словника, досконале володіння способами поєднання слів у речення, уміння розрізняти нейтральні й стилістично марковані мовні одиниці, уникнення стильового та експресивного дисонансу, характеризується фонетико-інтонаційною виразністю. У статті окреслено принципи, на яких базується поняття мовної культури, проаналізовано лексику, зроблено висновки.

Ключові слова: культура мови, культура мовлення, мова, фахова мова, принципи, лексична компетентність, комунікативно-мовленнєва компетенція, фахівець.

Natalia TRETYAK

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Primary Education, Kamianets-Podilskiy Ivan Ohienko National University, 61 Ohienko Str., Kamianets-Podilskiy, Khmelnytskyi region, Ukraine, 32300

ORCID: 0000-0001-7421-7438

Olesia MARTINA

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Primary Education, Kamianets-Podilskiy Ivan Ohienko National University, 61 Ohienko Str., Kamianets-Podilskiy, Khmelnytskyi region, Ukraine, 32300

ORCID: 0000-0002-2829-5483

To cite this article: Martina, O. (2022), Tretyak, N. (2022). Formuvannia komunikatyvno-movlennievoi kompetentsii studentiv pid chas vyvchennia dystsyplyny «Ukrainska mova (za profesiinym spriamuvanniam) [Formation of communicative and speech competence of students during the study of the discipline “Ukrainian language (for professional direction)】”. *Acta Paedagogica Volynienses*, 3, 102–107, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.3.15>

FORMATION OF COMMUNICATIVE AND SPEECH COMPETENCE OF STUDENTS DURING THE STUDY OF THE DISCIPLINE “UKRAINIAN LANGUAGE (FOR PROFESSIONAL DIRECTION)”

The article examines the problem of forming the speech competence of students during the study of the discipline «Ukrainian language according to (professional) direction»; the problem of the relationship between the language and the speech culture of future primary school teachers and educators of secondary schools is analyzed. The relevance of the study of the speech culture of specialists in this field is substantiated, because a specialist with a high level of intelligence is the highest value of every country, as it acts as a driving force in its creation and development. Today is characterized by the specifics of language use and, accordingly, certain conditions of its functioning. Therefore, there is a need to study language as a means of communication in the process of professional training, its use in various professional and industrial situations; speech culture in the educational sphere; at work and everyday life. The education of a linguistic personality and the implementation of the above-mentioned tasks are carried out during the study of the disciplines of the linguistic cycle, namely: «Ukrainian language (for professional direction)», «Theoretical basics of the elementary course of the Ukrainian language», «Basics of culture and speech technique of younger schoolchildren». According to its content and orientation, language culture is always objective, that is, it affects people in one way or another. From a spiritual point of view, it can be considered the result of human activity, personality development through literary works, art, etc. The level of speech culture of a person depends on his familiarity with national art, with the cultural history of his people. While receiving higher education, students should raise their intellectual and general cultural level, demonstrating the qualities of a social personality. The ability to implement one's communicative and speech competence in various situations of professional communication is one of the most important qualities of an educated person. The language culture of a specialist is formed through the richness of the dictionary, perfect mastery of ways of combining words into sentences, the ability to distinguish between neutral and stylistically marked language units, avoidance of stylistic and expressive dissonance, characterized by phonetic and intonational expressiveness. The article outlines the principles on which the concept of language culture is based, analyzes vocabulary, and draws conclusions.

Key words: language culture, speech culture, language, professional language, principles, lexical competence, communicative and speech competence, specialist.

Постановка наукової проблеми та її значення. Фахівець з високим рівнем інтелекту є найвищою цінністю кожної країни, оскільки виступає рушійною силою у її творенні та розвитку. У зв'язку із цим виникає необхідність підвищення інтелектуального й культурного потенціалу суспільства, що забезпечить стабільність, розквіт і розбудову держави. Формування інтелектуально розвиненої особистості є пріоритетним завданням усіх ланок освіт-

ньої системи. Про це свідчать низка затверджених законодавчих документів: «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (від 25.06.2013 р.), закони України «Про освіту» (у новій редакції, від 05.09.2017 р.), «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту» (із змінами відповідно до затверджених законів у галузі освіти), концепція «Нова українська школа» (від 27.10.2016 р.) (Klimishyna A., 2019).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковці вивчали різні аспекти окресленої проблеми, зокрема формування інтелектуальної культури вчителя початкових класів та вихователя ДНЗ (З. Акманова, О. Артебякіна, О. Данилко, В. Єжова, О. Лаврентьєва, Є. Лодатко, О. Митник, Г. Михалін, О. Перець, Н. Петрова, Ю. Рамський, К. Тамбовська, О. Тутова, І. Черненко та ін.). У проблематиці, яка стосується характеристики і взаємодії різних чинників, що сприяють успішному розвитку професійного мовлення студентів, визначальними є погляди Л. Виготського, І. Зимньої, І. Зязюна, О. Киричука, А. Капської, О. Леонтьєва та ін., які вказують на об'єктивну потребу й можливість формування цього важливого компонента професійної майстерності. Існує багато праць, спрямованих на підвищення культури спілкування й культури української мови студентів, наприклад праці О. Пономаріва, О. Сербенської, Н. Бабич, С. Єрмоленко, С. Караванського, М. Пентилюк, Г. Волкотруб, О. Горбул, О. Кубрак, Т. Чмут, С. Шевчук та ін. Проблемі формування *культури мовлення вчителя* присвячені дисертаційні дослідження З. Акманової, О. Артебякіної, О. Данилко, В. Єжової, О. Лаврентьєвої, Є. Лодатка, О. Митника, Г. Михаліна, О. Перець, Н. Петрової, Ю. Рамського, О. Сої, К. Тамбовської, О. Тутової, І. Черненко та ін.

Мета статті. Мета статті полягає у визначенні теоретичні засад формування мовленнєвої культури майбутніх фахівців (вчителів початкових класів та вихователів ЗДО).

Виклад основного матеріалу. У розвитку та творенні сучасної держави велику роль відіграє виховання інтелектуально розвиненої особистості. Вона є вагомим рушієм країни вперед. Тому, на сьогоднішній день, важливо забезпечити повноцінні умови, які б сприяли формуванню саме такого затребуваного фахівця. Сьогодні характеризується специфікою використання мови та відповідно певними умовами її функціонування. Отже, виникає потреба дослідження мови як засобу спілкування в процесі професійної підготовки, її використання в різних професійно-виробничих ситуаціях; культури мовлення в освітній сфері; на виробництві та побуті.

Нова соціально-економічна політика в Україні, вибір курсу на входження в європейський економічний та освітній простір, інтеграція

з європейськими країнами, інтернаціоналізація ділових стосунків у різних сферах діяльності людини, інтенсивний розвиток інформаційних та освітніх технологій диктують необхідність підготовки професійних фахівців нової генерації (Pohyba L., Hrybinchenko T., 2011).

Нові стратегії мовної освіти визначили, що вона має забезпечити формування і розвиток комунікативної, професійно орієнтованої компетенції особистості, дати їй можливість активно реалізовувати свій творчий потенціал на потреби країни (Bekh I., 1998). Адже мова – це одна з найважливіших складових фахової компетенції, показних культури мовлення. Згідно із Загальноєвропейськими рекомендаціями Ради Європи з мовної освіти, навчити мови – це значить сформувати комунікативну компетенцію (Batsevych F., 2004).

Фахова мова ґрунтується на законах сучасної української літературної мови, підпорядковується її загальноприйнятим мовним нормам – орфографічним, граматичним, пунктуаційним, лексико-стилістичним. Тож першочерговим завданням постало: сприяти формуванню інтелектуально розвиненої, морально досконалої, національно свідомої, духовно багаті мовної особистості, яка вільно володіє виражальними засобами сучасної української літературної мови, її стилями, різновидами, жанрами в усіх видах мовленнєвої діяльності, визначається готовністю до подальшого професійно орієнтованого навчання, спроможна самостійно визначити цілі самоосвіти, самовиховання й саморозвитку та діяльнісно їх реалізувати як конкурентоспроможна особистість (Pohyba L., Hrybinchenko T., 2011).

Виховання мовної особистості та реалізація вищезазначених завдань здійснюється під час вивчення дисциплін мовознавчого циклу, а саме: «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Теоретичні основи початкового курсу української мови», «Основи культури та техніки мовлення молодших школярів».

Праці багатьох науковців, зокрема Л. Мацько, Л. Кравець, А. Клімішиної, Л. Ткач та ін., спрямовані на те, щоб уже сьогодні сприяти підвищенню культури української мови; вони дають практичні рекомендації широкому колу читачів з культури української мови.

За своїм змістом і спрямованістю культура мови завжди предметна, тобто впливає на

людей так чи інакше. З духовної точки зору її можна вважати результатом людської діяльності, розвитку особистості через літературні твори, мистецтво тощо. Рівень мовленнєвої культури людини залежить від її обізнаності з національним мистецтвом, з історією культури свого народу. Отримуючи вищу освіту, студенти повинні підвищувати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень, демонструючи якості соціальної особистості. Уміння реалізовувати в різних ситуаціях професійного спілкування свою комунікативно-мовленнєву компетенцію – одна з найважливіших якостей освіченої людини. Культура мови фахівця формується через багатство словника, досконале володіння способами поєднання слів у речення, уміння розрізнати нейтральні й стилістично марковані мовні одиниці, уникнення стильового та експресивного дисонансу, характеризується фонетико-інтонаційною.

(https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=JC1U04sAAAAJ&citation_for_view=JC1U04sAAAAJ:qjMakFH Dy7sC).

Серед ознак культури мови Л. Мацько виділяє дотримання граматичної правильності, оволодіння стилістичною виразністю мови; реалізацію комунікативної оптимальності та досягнення мовної майстерності (Matsko L., 2004).

Поняття мовної культури базується на таких принципах:

- правильності – дотримання мовних норм, що діють у мовній системі;
- послідовності – логічності та лаконічності думок;
- коректності та доцільності вживання термінів, фраз. Залежить від того, наскільки повно й глибоко людина оцінює ситуацію спілкування, інтереси, стан і настрої співрозмовника;
- чистоти мови (мовлення, звільнене від суржику, жаргонізмів);
- точності (через відсутність точності в мові слухач позбавлений можливості мати чітке уявлення про висловлені ідеї);
- доречності;
- економічності (неясність думок призводить до повторень, відхилення від теми розмови; недостатній словниковий запас змушує звернутися до багатьох непотрібних слів через намагання знайти одне потрібне; пустослів'я через відсутність думок, схильність до само-

любубання призводить до довгих високопарних висловів);

- зв'язку з практичною діяльністю (пріоритетність для системи підвищення мовної культури набуття умінь і навичок, а також уміння самостійно виправляти мовну ситуацію і власні помилки);

- зорієнтованості на позитивні соціальні дії (спрямованість мовної культури на формування позитивного іміджу);

- безперервності (постійне розширення інформаційного, практичного обсягу знань мови, виховання потреби підвищувати мовний рівень протягом усього життя);

- людиноцентризму (підвищення мовної культури як необхідний засіб покращання спілкування, спрямований на особистість).

(https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=JC1U04sAAAAJ&citation_for_view=JC1U04sAAAAJ:qjMakFH Dy7sC).

Слід зауважити, що культура мовлення нероздільно пов'язана з лексичною компетентністю, тому введення якомога більше власне української лексики на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) сприяють не лише збагаченню словникового запасу студентів, а й підвищенню мовленнєвої культури майбутніх фахівців.

Наприклад,

БЕЗМІР – 1. Те, що неможливо або важко виміряти; неозорі простори, безмежжя. *Пурпуром, золотом, ізмаргадом, сапфіром набитий, стелеться геть у безмір круто веселчаній шлях* (Іван Франко, XIII, 1954, 305); *Скільки-то це доведеться виорать панського лану? ..Ще того поля – безмір!* (Михайло Коцюбинський, I, 1955, 97); *Нахилився [Григорій] до самої землі. Вона розбухла від дощів, лежала чорним, незасіяним безміром перелогів* (Михайло Стельмах, Вел. рідня, 1951, 677); *Поглянь в вікно – твоя це перемога у Це дружби й братства пам'ятник живий, – Цей лан, цей сад, цей порив твій і мій. Ця в безміри прокладена дорога!* (Максим Рильський, I, 1956, 284).

2. чого, перен. Надзвичайна глибина, сила вияву чого-небудь. – *Пустіть мене, люди добрі, пустіть!.. – благов Гнат, і на його.. виду малювався безмір муки* (Михайло Коцюбинський,

I, 1955, 74); *Тарасові промінні очі – Весь безмір людських дум і мрій.. Таїли в сяйності своїй* (Микола Бажан, Роки, 1957, 241).

3. у знач. присл. Дуже, надзвичайно. *Галя.. раділа його маленьким radoцям, безмір уболівала його боліннями* (Євген Кротевич, Сини..., 1948, 19).

(Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tt., 1970–1980).

ДАРМОВІС – 1. Предмет, який чіпляють, підвішують до чого-небудь для прикраси і т.ін.; підвісок, підвіска. *З металевих імпортних речей слід згадати бронзовий глек.. та емальований дармовис* (Археологія, II, 1948, 112); * *У порівняннях. Воно [золоте пенсне] телинається на золотім ланцюжку, .. наче дармовис* (Грина Вільде, Сестри..., 1958, 558);

//заст. Пелерина в шинелі. [Мартин:] Яка це в тебе шинеля? .. Зроби таку, як у столоначальника. [Степан:] Сукна не стало на дармовіса (Карпенко-Карий, I, 1960, 329).

2. перен. Бездіяльна людина; гультай. *[Яциха:] Сватав Гальку, дзуски, бісе, Рябий канцур, дармовісе!* (Марко Кропивницький, II, 1958, 100).

(Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tt., 1970–1980).

НАКЛАДАНЕЦЬ – те саме, що **бутербрód**. *На столі красувалися курячі фрикасе, теляча душеніна, бараняча печеня .. та велика таця з накладанцями.* (Ю. Винничук); *На ранок ми зустрічаємося до сніданку. Трав'яний чай, завивані накладанці з лавашу і сиру, свіжі овочі.* (Любка Дереш).

НАСТ – обледеніла кірка на поверхні снігу. *Сніг тільки-но почав танути, але надвечір брався знов скляним настом і сліпуче блищав під місяцем і під зорями* (Зінаїда Тулуб, Людолови, I, 1957, 356); * *У порівняннях. Сухий, спресований, як сніговий наст, пісок твердим шаром лежав під ногами* (Юрій Смолич, Ми разом..., 1950, 162).

(Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tt., 1970–1980).

РЇХАНКА – фізичні вправи, які виконуються з метою оздоровлення організму, зарядка. – *Я з Пістиня, колись ходив до Коломийської гімназії, і руханки мене вчив сам Петро Франко* (Роман Іванчук «Вогненні стовпи»).

ЧОРНОТРÒП – осінній холодний період до випадання снігу, дорога, ще не вкрита снігом. *Вавілон готується до першого зимового ярмарку в Глинську (ярмарок по чорнотропу видався негожим, стояло велетенське груддя,*

ні йти, ні їхати) (Василь Земляк, Лебедина зграя, 1971, 160); *На початку жовтня починається полювання на білку. Спочатку, як кажуть мисливці, по чорнотропу. Тобто по ґрунту, ще не вкритому снігом* (Знання та праця, 9, 1969, 17). (Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tt., 1970–1980).

На заняттях з курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» використовуємо цікаві тексти, що сприяють збагаченню словникового запасу та розширенню світогляду майбутніх фахівців. Наприклад,

«Ніч яка, Господи, місячна...»

(народний варіант)

Ніч яка, господи! Місячна, зоряна:

Ясно, хоч голки збирай...

Вийди, кохана, працюю зморена,

Хоч на хвилиночку в гай!

Сядем укупі ми тут під калиною –

І над панами я пан...

Глянь, моя рибонько, – срібною хвилею

Стелеться полем туман;

Гай чарівний, ніби променем всипаний,

Чи загадався, чи спить –

Он на стрункій та високій осичині

Листя пестливо тремтить;

Небо незміряне всипано зорями –

Що то за божа краса!

Перлами-зорями теж під тополями

Грає перлиста роса.

Ти не лякайся-но, що свої ніженьки

Вмочиш в холодну росу:

Я тебе, вірная, аж до хатиноньки

Сам на руках однесу.

Ти не лякайся, а що змерзнеш, лебедонько;

Тепло – ні вітру, ні хмар...

Я пригорну тебе до свого серденька,

Й займеться зразу, мов жар;

Ти не лякайся, аби тут та підслухали

Тиху розмову твою:

Нічка поклала всіх, соном окутала –

Ані шелесне в гаю!

Сплять вороги твої, змуджені працюю,

Нас не сполоха їх сміх.

Чи ж нам,окраденим долею наше,
Й хвиля кохання – за гріх? (Михайло Старицький)

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, формування комунікативно-мовленнєвої компетентності передбачає оволодіння нормами літературної мови в її усній і писемній формах (правилами вимови, наголосу, слововживання, граматики, стилістики); правильне використання різних мовних засобів відповідно до комунікативних намірів; влучне висловлювання думки для успішного розв'язання проблем і завдань у професійній

діяльності. Формуючи культуру мовлення майбутніх учителів початкових класів та вихователів ЗНО в процесі навчання, доцільно звертати їхню увагу на виразність, точність, правильність, логічність мовлення, вміння користуватися мовностилістичними засобами, доцільність використання специфічного професійного мовлення та водночас уникати помилок, спричинених негативним впливом діалектної лексики, жаргонізмів, суржику тощо. Саме вміння правильно, ясно й чітко висловлювати свої думки є складовими іміджу сучасного фахівця, що сприяє професійному й особистому становленню.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.
2. Бех І. Особистісно-зорієнтоване виховання : навчально-методичний посібник. Київ : ІЗНМ, 1998. 204 с.
3. Бабич Н. Основи культури мовлення. Львів: Світ, 1990. 232 с.
4. Клімішина А. Підготовка майбутніх учителів математики до розвитку інтелектуальної культури учнів загальноосвітньої школи. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04. – теорія та методика професійної освіти. Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, МОН України, Вінниця, 2019. 330 с.
5. Мацько Л. Культура мови / Початкова школа. 1996. № 3. 37 с.
6. Мацько Л. Стратегія мовної освіти в Україні / Педагогічна газета, 2004. № 5(118). С. 3.
7. Мацько Л., Кравець Л. Культура української фахової мови: Навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 360 с.
8. Погиба Л., Грибінченко Т. Українська мова фахового спрямування. Підручник / Л. Погиба, Т. Грибінченко, Л. Голіченко. Київ : Кондор, 2011. 350 с.
9. *Словник української мови*: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1970–1980.
10. Ткач Л., Рибалко І. Формування мовленнєвої культури студентів вищих технічних навчальних закладів. / Український смисл: збірник наукових праць / за ред. д-ра філол. наук, проф. А.М. Поповського. Journal “Ukrainian sense”, 2012. С. 162–176. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=JC1U04sAAAAJ&citation_for_view=JC1U04sAAAAJ:qjMakFHDy7sC (дата звернення: 01. 07. 2022).

REFERENCES:

1. Batsevych F. (2004) *Osnovy komunikatyvnoi linhvistyky* : pidruchnyk. Kyiv : Vydavnychy tsentr «Akademii». 344 s.
2. Bekh I. (1998) *Osobystisno-zoriientovane vykhovannia* : navchalno-metodychnyi posibnyk. Kyiv : IZNM. 204 s.
3. Babych N. (1990) *Osnovy kultury movlennia*. Lviv: Svit. 232 s.
4. Klimishyna A. (2019) *Pidhotovka maibutnix uchyteliv matematyky do rozvytku intelektualnoi kultury uchniv zahalnoosvitnoi shkoly*. Dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata pedahohichnykh nauk zi spetsialnosti 13.00.04. – teoriia ta metodyka profesiinoi osvity. Vinnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Mykhaila Kotsiubynskoho, MON Ukrainy, Vinnytsia. 330 s.
5. Matsko L. (1996) *Kultura movy / Pochatkova shkola*. № 3. 37 s.
6. Matsko L. (2004) *Stratehiiia movnoi osvity v Ukraini / Pedahohichna hazeta*. № 5(118). S. 3.
7. Matsko L., Kravets L. (2007) *Kultura ukrainskoi fakhovoi movy: Navch. posib*. Kyiv : VTs «Akademii». 360 s.
8. Pomyba L., Hrybinchenko T. (2011) *Ukrainska mova fakhovoho spriamuvannia*. Pidruchnyk / L. Pomyba, T. Hrybinchenko, L. Holichenko. Kyiv : Kondor. 350 s.
9. *Slovyuk ukrainskoi movy*: v 11 tt. / AN URSS. Instytut movoznavstva; za red. I. Bilodida. Kyiv : Naukova dumka, 1970–1980.
10. Tkach L., Rybalko I. (2012) *Formuvannia movlennievoi kultury studentiv vyshechkykh tekhnichnykh navchalnykh zakladiv*. / *Ukrainskyi smysl: zbirnyk naukovykh prats* / za red. d-ra filol. nauk, prof. A.M. Popovskoho. Journal “Ukrainian sense”. S. 162–176. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=JC1U04sAAAAJ&citation_for_view=JC1U04sAAAAJ:qjMakFHDy7sC